

Narkotikaförebyggande arbete kräver resurser

Regeringen och kommunerna måste göra mer i det narkotikaförebyggande arbetet. Det skriver Peter Moilanen, Johanna Gripenberg och Håkan Eriksson.

Just nu pågår remissrundan för Narkotikautredningen, som bland annat innehåller förslag på åtgärder och resurser för det narkotikaförebyggande arbetet. Där finns förvisso flera bra förslag - men de är långt ifrån tillräckliga. Såväl kommuner, som regioner och regering behöver göra betydligt mer för att utvecklingen ska gå åt rätt håll.

Bland de förslag som Narkotikautredningen föreslår finns metoden "Krogar mot Knark" som har visat sig effektiv för att minska narkotikaanvändningen, ett upprättande av ett nationellt kompetenscenter för ANDTS-förebyggande arbete (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar) samt ett narkotikaförebyggande program för ungdomar. Det är tre viktiga satsningar, men utan resurser för att genomföra dem och övriga förslag riskerar de att bli ett slag i luften.

Årsarbetstiden för kommunala ANDTS-samordnare har mer än halverats de senaste tio åren.

I Narkotikautredningen konstateras att vi i Sverige har en god grundstruktur för vårt systematiska ANDTS-förebyggande arbete, men att insatserna har minskat över åren. Och det stämmer. Med nationella och regionala ANDTS-strategier, länssamordnare och - i de flesta fall - kommunsamordnare, har vi idag en unik struktur för ett effektivt förebyggande arbete. Det är en struktur vi ska vara rädda om och

stärka, vilket även lyfts i Narkotikautredningen, men återigen utan att föreslå tillräckliga resurser.

Att strukturen för det förebyggande arbetet naggas i kanten blir tydligt i Folkhälsomyndighetens rapport "Den svenska narkotikasituationen 2023", som visar att årsarbetstiden för kommunala ANDTS-samordnare mer än halverats de senaste tio åren. I rapporten konstateras att "förutsättningarna för ett kvalitativt narkotikaförebyggande arbete har försämrats" - detta trots att utvecklingen borde varit den motsatta. Frågan är hur vi som samhälle låtit detta ske? Allas ansvar har blivit till ingens ansvar.

Sedan 2014 har den nationella budgeten för ANDTS-frågor minskat från närmare 300 till knappt 100 miljoner kronor. Detta samtidigt som uppdraget utökats. Narkotikautredningen föreslår ett tillägg på 42 miljoner kronor för ett förebyggande program med fokus på ungdomar. Det är som synes långt ifrån tillräckligt, varken i belopp eller inriktning. För utöver ekonomiska resurser behöver det förebyggande arbetet omfatta åtgärder som minskar såväl tillgång som efterfrågan. I utredningen saknas till stor del tillgångsbegränsande insatser, även om de är en förutsättning för att få bukt med problemen.

Idag finns ett antal kommuner i landet som når bra resultat med sitt förebyggande arbete. Gemensamt för dem är att de har en bra lägesbild, att de samverkar och använder sig av beprövade och effektiva metoder, så som Krogar mot Knark. De satsar också på att stärka barns och ungas skyddsfaktorer genom föräldrastöd, utbildning och kontakt med skolor, föreningsliv och näringsidkare. Deras arbete visar att man som enskild kommun inte behöver följa med den nedåtgående spiralen, utan tvärtom kan ta tag i situationen och vända utvecklingen.

Narkotikautredningens föreslagna satsningar på nya metoder, ny kunskap och ungdomsprogram är bra - men de räcker inte. Ska de leda till förändring och en minskning av narkotikarelaterade problem behövs även en lokal struktur som kan hålla ihop samverkan och insatser och för det krävs tillräckliga resurser. Regeringen har nu ett ansvar för att detta blir verklighet, men varje enskild kommun - som på allvar vill minska otrygghet, brottslighet och narkotikarelaterade problem - har även de ett ansvar att säkra ett långsiktigt förebyggande arbete.

Peter Moilanen, *chef för Narkotikapolitiskt Center*

Johanna Gripenberg, *docent och enhetschef för STAD*

Håkan Eriksson, *generalsekreterare för SLAN*